

**UCHWAŁA NR VIII/59/11
RADY MIEJSKIEJ ORZESZE**

z dnia 25 maja 2011 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony ofiar przemocy
na lata 2011-2017**

Działając na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz.1591 z późn.zm.) art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2009r. Nr 175, poz.1362 z późn. zm.) art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.)

Rada Miejska Orzesze uchwała

§ 1. Przyjąć Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011–2017 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Orzesze.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XLV/346/06 Rady Miejskiej w Orzeszu z dnia 12 września 2006r. w sprawie przyjęcia Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006–2012.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

mgr inż. Jan Mach

PROGRAM PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2011 - 2017

Wstęp

Przemoc w rodzinie postrzegana była niedawno jako akceptowalny sposób sprawowania kontroli i władzy nad członkami rodziny. Właściwe podejście do tematu utrudniał brak rozróżnienia pomiędzy formą dopuszczalną czyli akceptowalną i nadużywaną stosowania przemocy. Przez wiele lat temat ten był marginalizowany bądź przemilczany. Na powszechne występowanie skrajnych form zachowań agresywnych zwrócono uwagę w latach 1970. Od tego czasu datuje się wiele publikacji na ten temat. Codzienne relacje o przemocy pomiędzy małżonkami, przemocy dorosłych wobec własnych dzieci, pozostających pod ich opieką krewnych w podeszłym wieku a także przemocy dzieci wobec dorosłych zmusiły do przyjęcia faktu, że we współczesnym społeczeństwie przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i nieobcym wielu kulturom. W ciągu wielu lat powstało wiele dokumentów organizacji i instytucji międzynarodowych, które zalecają podjęcie skutecznych kroków w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielania pomocy ofiarom przemocy i skuteczniejszych oddziaływań na sprawców przemocy w rodzinie. Problem przemocy jest traktowany u nas jako problem społeczny. W 2005 roku przyjęto ustawę - o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie „w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie”. Zjawisko przemocy ujęto w ramy prawne i określono zadania organów na poszczególnych szczeblach. Był to krok ku podniesieniu świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania zjawiskom przemocy. Nowelizacji jej dokonano w 2009 i 2010r. Przemoc jest zjawiskiem, które w wielu przypadkach nie jest ujawniane. Wymaga ono zajęcia się w sposób zorganizowany, szeroki i zaplanowany na wiele lat w postaci programu. Jego realizacja powinna się przyczynić do poprawy stanu bezpieczeństwa w życiu codziennym.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że przemoc domowa to działanie lub zaniechanie w ramach rodziny, dokonywane przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy, godzące w ich prawa albo dobra osobiste, a szczególnie w ich życie lub zdrowie oraz powodujące u nich szkody lub cierpienie. Wyróżnia się kilka aspektów przemocy: prawny, moralny, psychologiczny i społeczny. Z punktu widzenia prawa przemoc to przestępstwo, które w art.207 kodeksu karnego przewiduje karę od sześciu miesięcy do pięciu lat więzienia za znęcanie się fizyczne lub moralne nad członkiem rodziny. Z perspektywy moralnej sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępienia ze strony innych. Moralna ocena powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania ofiarom. Psychologiczny aspekt to cierpienie i bezradność ofiary. Zwraca się uwagę na mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne dotyczące przemocy oraz złożone relacje pomiędzy sprawcą i ofiarą. Właściwe zrozumienie ze strony psychologicznej pomaga w wyzwaniu się od przemocy i naprawianiu szkód jakie poczyniła w ich życiu. Aspekt społeczny to ogląd ze strony obyczajów i postaw, które mogą sprzyjać lub usprawiedliwiać przemoc. W obronie przed przemocą można organizować znaczące siły społeczne. W wielu przypadkach przemoc wiąże się z nietrzeźwością. W tym stanie znikają mechanizmy samokontroli i zachowania mogą być nieobliczalne. Nasilają się zachowania agresywne nawet w ludziach uznawanych za osoby spokojne i zrównoważone. Wyróżnia się kilka form przemocy począwszy od fizycznej, seksualnej poprzez psychiczną do ekonomicznej. Coraz częściej wyróżnia się jeszcze jedną a mianowicie wykorzystywanie dzieci przez sprawcę do sprawowania kontroli i karania ofiary tzn. może dochodzić do bicia dzieci lub grożenia im przez sprawcę aby zmusić ofiarę do uległości lub posłuszeństwa. Przemoc fizyczna przybiera wiele form: klapsy, potrząsania, ciągnięcia za włosy, aż po przypalanie, duszenie i użycie broni. Przemoc seksualna obejmuje wiele zachowań od niechcianych seksualnych gestów czy uwag, poprzez wymuszanie pożycia seksualnego aż do fizycznych uszkodzeń narządów. Przemoc psychiczna obejmuje umniejszanie wartości działań, myśli czy zdolności osoby a także powtarzające się nękanie lub śledzenie. Ma to na celu pozbawienie ofiary zaufania do siebie i swoich

kompetencji w różnych obszarach życia. Sprawca dąży do tego aby ofiara była samotna i zależna od niego. Nie chce aby podjęła pracę, kontynuowała naukę, utrzymywała kontakty z rodziną i znajomymi. Przemoc ekonomiczna to taka, w której ofiara staje się zależna od partnera na skutek ograniczenia dostępu do pieniędzy czy informacji o stanie finansowym rodziny, zmuszanie do proszenia o najdrobniejsze środki, kłamstwa na temat sytuacji finansowej, ograniczanie prawa do wykonywania pracy.

II. Skala zjawiska i diagnoza problemu

Z danych statystycznych krajowych wynika, że sprawcami przemocy są najczęściej mężczyźni w 95%, kobiety zaś w 5%. Najmniej danych jest na temat przemocy stosowanej wobec dzieci, ludzi niepełnosprawnych i w podeszłym wieku. Z socjologicznego punktu widzenia przyczyny przemocy upatrywane są w społecznym stresie jaki oddziałuje na rodzinę. Z perspektywy społecznej upatruje się przyczyn stanów frustracji i stresu, które mogą prowadzić do przemocy takie jak: niskie zarobki, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, zatłoczenie mieszkań, izolacja i trudne warunki pracy. Niektórzy teoretycy rozpatrując od strony modelu kulturowego skłaniają się ku tezie, że przemoc stosowana przez pojedyncze osoby jest odzwierciedleniem relacji sił w społeczeństwie. Z reguły uważa się, że kobieta i dzieci z reguły przyjmują postawę podporządkowaną w hierarchii rodziny. W tym ujęciu celem przemocy stosowanej przez mężczyzn jest kontrolowanie innych członków rodziny. Jest też formą przyzwolenia na stosowane metody zachowań i kontrolowania innych, które nie są karane. Przemoc w rodzinie jest trudniejsza do wykrycia i łatwiejsza do stosowania. Jest też tematem wstydlivym. Psychologiczne wyjaśnienia przemocy w rodzinie koncentrują się wokół szczególnych cech indywidualnych wrodzonych mających podłoże psychopatologiczne. Określa się wtedy stopień wrogości, agresywności, temperamentu i ujawniania gniewu. Wyróżnia się osoby, które mają szczególne predyspozycje do stosowania przemocy, są to osoby które mają zakłócony sposób postrzegania osób zależnych od siebie, trudności w radzeniu sobie z agresją, która wynika z niedojrzałości emocjonalnej, depresji, bądź doświadczanej w dzieciństwie przemocy i zaniedbań. Zgodnie z teorią społecznego uczenia uważa się, że ludzie uczą się agresywnego postępowania obserwując innych. Niektórzy teoretycy uogólniając stwierdzają, że przemoc stosują osoby, które mają niską samoocenę, uzyskując kontrolę nad innymi przydają sobie mocy. Z badań wynika, że nadużywanie alkoholu i alkoholizm są przyczynami współistniejącymi z przemocą podobnie jak wiele innych zjawisk. Obecność przemocy w rodzinie wpływa na sytuację dzieci. U nich stwierdza się wiele zaburzeń zachowania i psychicznych takich jak wagarowanie, agresywne zachowanie w domu i szkole, zaburzenia lękowe i inne. Ofiary przemocy mają niską samoocenę, są bierne, nie potrafią sobie poradzić, są uzależnione od swoich sprawców (materialnie i formalnie), mają poczucie winy, towarzyszy im niepokój i depresja, izolują się, podporządkowują się za wszelką cenę, usprawiedliwiają postępowanie sprawcy, chorują na skutek silnego stresu i popadają w alkoholizm lub uzależnienie od narkotyków. Przyczyny przemocy domowej są wieloaspektowe i wymagają analizy w kontekście relacji istniejących w rodzinie. Na tych relacjach koncentrują się działania prewencyjne takie jak: zapobieganie, leczenie i opanowanie przemocy w rodzinie. Z danych statystycznych naszego miasta w okresie ostatnich trzech lat tzn. od 2008-2010 wynika, że najwięcej przypadków przemocy zanotowano w 2008r., gdzie dotykała ona 29 rodzin (w tym 18 małoletnich dzieci), poprzez rok 2009 – 3 przypadki (7 małoletnich dzieci) i 2010r. 8 przypadków (12 małoletnich dzieci). Z analizy wynika, że najczęściej są to młode małżeństwa. W większości przypadków rodziny te nie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Ośrodek otrzymuje informację na skutek interwencji Policji. Z podjętych działań przez Ośrodek i ustaleń sytuacji w rodzinie wynika, że były to akty jednorazowe co nie zawsze odpowiada faktom. Można je analizować w kontekście pozycji ofiary jaką zobrazowano powyżej. Ponadto stopień nasilania się agresji jest różny i zależny od wielu czynników. Wydaje się, że sprawca w zetknięciu ze służbami publicznymi zdaje sobie sprawę z tego, że wobec niego można zastosować sankcje. Czy tak jest rzeczywiście trudno dociec, bo w tym kierunku nie prowadzono badań. Zdajemy sobie sprawę z tego, że powyższe dane nie odzwierciedlają w całości problemu. Część spraw pozostaje w czterech ścianach i jak dotąd nie ujrzała światła dziennego, bo nie doszło do interwencji. Z danych powyższych wynika, że zjawisko przemocy na przestrzeni ostatnich dwóch lat ma tendencję wzrostową i na skutek szeroko zakrojonej akcji edukacyjnej może wzrastać. Potrzebne jest zatem podjęcie kompleksowych działań aby ukształtować system w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą jak również prowadzić działania prewencyjne.

III. Założenia do programu - cele realizacji programu

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców miasta na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.

1) Zadania:

- a) prowadzenie akcji informacyjnych kierowanych do różnych grup odbiorców i środowisk na temat zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy,
- b) prowadzenie akcji informacyjnych kierowanych do różnych grup odbiorców i środowisk na temat zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy,
- c) kontakt z lokalnymi mediami, przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- d) wymiana doświadczeń pomiędzy środowiskami lokalnymi i placówkami, uczestniczenie w konferencjach, naradach, seminariach.

2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1) Zadania:

- a) realizacja programów edukacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli przedszkoli, szkół, placówek opiekuńczo-wychowawczych, żłobków,
- b) wspieranie aktywnych form spędzania wolnego czasu,
- c) podnoszenie wiedzy i umiejętności rodziców w zakresie metod wychowania bez przemocy.

3. Integracja środowisk i działań na rzecz budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1) Zadania:

- a) Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
  - wypracowanie zasad współpracy pomiędzy służbami na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, integrowanie działań środowisk odpowiedzialnych za pomoc dziecku i rodzinie,
  - opracowanie zasad postępowania w przypadku zgłoszenia i rozpoznania przemocy domowej,
  - podejmowanie skutecznych interwencji w przypadku przemocy w rodzinie i podjęcie działań do jej zatrzymania,
  - podnoszenie wiedzy i umiejętności osób wyznaczonych do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- b) Podejmowanie różnorodnych działań w środowisku osób dotkniętych przemocą.
- c) Zespolenie działań podejmowanych w ramach procedury „Niebieska Karta” przez instytucje zaangażowane w jej realizację.
- d) Współpraca z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mikołowie z siedzibą w Łaziskach Górnych.

4. Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje przemoc.

1) Zadania:

- a) budowanie programu pomocy dla ofiar przemocy,
- b) prowadzenie Punktu Konsultacyjnego,
- c) pomoc psychologiczna i terapeutyczna,
- d) pomoc prawna,
- e) pomoc socjalna,
- f) tworzenie grup edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy,

- g) udzielanie schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- h) prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy,
- i) podejmowanie innych działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

IV. Adresaci Programu

5. Adresatami Programu są:

- 1) Ofiary i sprawcy przemocy w rodzinie,
- 2) Rodzice i opiekunowie osób krzywdzonych,
- 3) Dzieci i młodzież,
- 4) Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z dziećmi i rodzinami dotkniętymi przemocą.

V. Realizatorzy Programu

6. Program będzie realizowany przez:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzeszu,
- 2) Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 3) Placówki oświatowe na terenie gminy,
- 4) Placówki służby zdrowia,
- 5) Komisariat Policji w Orzeszu,
- 6) Sąd Rejonowy w Mikołowie,
- 7) Prokuratura Rejonowa w Mikołowie,
- 8) Inne instytucje i organy, które podejmują działania w zakresie przemocy w rodzinie.

VI. Źródła finansowania

7. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Orzesze.

VII. Sposób monitorowania i sprawozdawczości

8. Monitoring będzie polegał na zebraniu danych w zakresie zrealizowanych zadań w ramach programu przez koordynatora programu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzeszu.

9. Burmistrz Miasta Orzesze przedłoży sprawozdanie z realizacji Programu Radzie Gminy w terminie do końca kwartału 2012r.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

mgr inż. Jan Mach